

La cultura des de l'Associacionisme

Jordi Pla

Atenea, Agrupació de Cultura del Casino Menestral Figuerenc, ofereix de forma regular, al llarg del curs i des de fa quinze anys, un programa de conferències, taules rodones, presentacions de llibres, lectures comentades, etc., amb una periodicitat que oscil·la entre un i dos actes per setmana, de final de setembre a mitjan juny. Així, s'ha configurat un públic heterogeni que hi participa i que sap que, almenys cada divendres, podrà compartir, amb els ponents i els altres assistents, una informació, un intercanvi d'opinions i un col·loqui obert al voltant de diverses qüestions relatives als àmbits de les ciències, les humanitats, les arts, els fenòmens socials i tot el que, en general, és fruit del pensament i la creativitat humana. Cada curs, dintre el segon trimestre, concentrem un cicle monogràfic –«Aula Oberta»– que, amb la col·laboració de la Fundació Girona, Universitat i Futur (UdG) i l'Ajuntament de Figueres (enguany, també de la Fundació Gala-Salvador Dalí), ofereix la visió de diferents experts sobre un tema que suscita, en cada avinentesa, un interès especial. Així, els darrers que hem ofert han versat sobre el Surrealisme (1997), la situació de la llengua (1996), les relacions Catalunya-Espanya (1995), les crisis i els canvis en la societat d'avui (1994)...

Des del conjunt d'actes desenvolupats al llarg del curs, hem constatat que, particularment d'uns anys ençà, hi ha hagut un augment en l'índex d'assistència, que se situa, actualment, al voltant de les quaranta persones per acte, considerant que són *quaranta-tres els que hem realitzat als últims nou mesos*. Aquesta consolidació, que considerem prou satisfactòria, obeeix, ens sembla, als factors següents: a) la regularitat i la continuïtat en la programació d'activitats que hem ofert; b) una creixent atenció dels mitjans de comunicació, tant a l'hora d'anunciar els actes com de ressenyar-los; c) una tendència de la gent a compartir un espai obert i gratuït que permet seguir un procés d'actualització informativa i de formació permanent, amb la porta oberta al diàleg i a l'intercanvi directe d'opinions. És en aquest darrer punt on voldríem remarcar la diferència, creiem que cada cop més valorada, entre les activitats culturals que oferim les entitats associatives i la divulgació cultural que s'ofereix, a la baixa, a través dels mitjans audiovisuals. És la sociabilitat, en el primer cas, enfront de l'acte individual, en el segon. És la recepció comunitària, que invita a la participació, enfront de la recepció aïllada. És l'escalf humà de l'«escoltem-ho i parlem-ne» enfront de l'escarriat «jo ho escolto».

La solvència dels ponents, la pluralitat de temes i d'anàlisis i el que en podríem dir capacitat de desvetllar un interès latent (actualitat de l'assumpte a tractar, avinentesa d'una efemèride...) són els tres pilars, a parer nostre, que garanteixen la consistència de qualsevol procés d'acció cultural permanent. De fet, la nostra

El Casino
Menestral
de Figueres.

EL Casino Menestral

voluntat ha estat, al llarg d'aquests quinze anys, exercir amb modèstia i rigor alhora el rol d'una universitat popular en el sentit d'oferir una programació estable, plural i fefaent. Amb totes les nostres limitacions econòmiques, d'infraestructura i personals. Però també amb la convicció de la validesa d'un projecte que ha anat cristal·litzant.

Què pensem de les relacions entre les associacions culturals i l'Administració? Tenim la impressió que, des de la Generalitat i des de la

Diputació, s'hauria de valorar –i, per tant, també subvencionar– l'oferta cultural permanent que es fa lluny dels centres geogràfics on se centralitzen les decisions. La formació cultural dels ciutadans promoguda des d'entitats no lucratives, encara que no sigui visualment perceptible ni concentri aglomeracions externes amb tanques publicitàries i plafons, també hauria de merèixer l'atenció, el seguiment i el suport del Departament de Cultura. En la mesura que les seves delegacions territorials vegin eixalada la seva capacitat operativa i la seva presa de decisions, difícilment es podrà valorar i potenciar el batec cultural que la mateixa societat civil va generant, amb tanta dosi de voluntat com de perseverança. Al capdavall, és un problema de concepció del que ha de ser una política cultural. Més encara: és un problema de comprensió del mateix fet de cultura i del rol que podria o hauria d'exercir en el teixit social. De què es potencia i al servei de què i de qui. De definir quines són les prioritats i en funció de quins valors s'han d'aviar. De configurar una estructura funcional, projectada enfora i no pas retroalimentada i de circuit tancat.

De vegades, des del dia a dia de l'associacionisme cultural, tenim la impressió que en les esferes on s'ha confegit l'organigrama administratiu del país, almenys pel que fa a Cultura, més que dissenyar l'òrgan en funció de la necessitat es busca la necessitat en funció de l'òrgan. I això, per a qualsevol cos –físic o social– crea més descompensacions que no pas rendiment. Darrere les entitats culturals no lucratives, sorgides de l'associacionisme, algunes amb una llarga trajectòria, hi ha equips d'homes i dones que dediquen bona part del seu temps, de forma gratuïta, a fer tangibles en el seu context social uns valors que, d'altra banda, són compartits, com a declaració de principis, pels responsables de l'Administració. Com és, doncs, que aquest treball no és impulsat per ella seguint únicament els criteris d'eficiència, rigor, qualitat i incidència social?

Ens agradaria que la nostra reflexió, amb les que hi aporten les altres entitats, col·laborés a establir un debat fructífer, que mereixés l'atenció dels qui tenen a les seves mans la capacitat de donar-hi respostes.

Jordi Pla és directiu d'Atenea, Agrupació de Cultura del Casino Menestral Figuerenc.

